

En central i Thy

Gengivet efter et tidsskrift fra Jydsk Telefon, år 1969

Af H. C. Eriksen, tidl. redaktør.

Der er mange muligheder for gøremål, når man er centralbestyrer. Centralen skal passes, javel, men nu de lange nattetimer, hvor der ind imellem kan være en halv time eller mere mellem opkaldene. Disse pauser kan bruges til alle ting, som tåler afbrydelser.

Dermed være også sagt, at de ikke er særlig velegnede til at sove i, pauserne. Den ideelle centralbestyrer må faktisk være vågen om dagen, og være vaks om natten. Med den fordeling sker der en større udnyttelse af døgnets timer, end de fleste af os andre er vant til. Det har tit været en gåde for mig, hvornår en centralbestyrer egentlig får stunder til at sove. Endnu har jeg ikke haft mod til at stille spørgsmålet til nogen centralbestyrer, og da slet ikke til Robert Larson heroppe i Hurup Thy.

Så mange ting er anderledes hér end i det øvrige Jylland. Landstrimmelen har hav og klit i vest og østkystlignende jordstrand til den anden side – kun adskilt med en 10 km. land imellem. Der er mange jorder og fede jorder i hvert sogn. Der er fiskere og bønder, der er kristne og hedninger, og der er alt, hvad der ligger derimellem. Men fællestrækkene er *thyboen* – et såre venligt, humoristisk, tillidsfuldt, beskedent og på samme tid stolt menneske.

Alene navnet på den by, vi besøger, kan vække en eftertanke, *Hurup* er afledt af *Hughinn* og *torp*. *Hughinn* var jo navnet på den ene af Odins to ravne... den der i den nordiske mytologi stod for gudens tanker og hukommelse, mens *torp* er den saksiske betegnelse for landsby.

Selv bandeordene er specielle her i det sydlige Thyland. Da vi købte en lille ting hos den loka-

le købmand, mumlede han hen for sig: "Hwa' *filen* er det nu så'n en fyr er sat til?". På vort forslag om 3 kroner sagde han 3,25.

Telefoncentral siden 1904

For engangs skyld er det muligt på dato at fastslå, hvornår en central er oprettet. Robert Larson lånte os et dokument, en købskontrakt, ifølge hvilken urmager I. N. Worm sælger et hus i Hurup til bolsmand Niels Jensen. Kontrakten er underskrevet 3. november 1903, og det fremgår af slutningen på "Post 1", at køberen har "Ret til fra 1. april 1904 i huset at installere og passe Telefoncentral".

Med underskriftdatoen 10. august 1906 er beseglet et andet dokument – også forsynet med en imponerende række stempelmærker. Herved overdrages ejendommen med telefoncentral til "Cementstøber Frans Larsen fra Fjerritslev". Af købesummen på 8.800 kroner regnes 2.000 kroner som "Vederlag for Overdragelsen af den i ejendommen installerede Forretning: Bestyrelsen af Telefoncentralen".

Det kan man da kalde goodwill!

Frans "Larsen" var egentlig svensker. Han kom fra Åhus på Skånes østkyst og havde besluttet sig til at emigrere til Amerika. Han rejste til Sjælland, og medens han ventede på emigrantbådens afgang, tog han job som mejerist, traf mejersken Karen – og så var det sket med Amerika. Karen ville nemlig ikke sådan udenlands, og parret enedes om Jylland "som en mellemvej". De slog sig ned i Fjerritslev, og i stedet for pladsen i Amerika blev det manufaktur i Thyland, de kom til at gøre i. Frans havde egentlig tænkt sig, at denne tilværelse bare skulle stå på i et par år, men han havde ikke taget i betragtning, at han i mellemtiden kunne blive forlibt i det Thy'ske land. Dette skete imidlertid i sådan grad, at han besluttede

Telefoncentralen i Bredgade, 1909. Centralbestyrer Frans Larson var tillige billedhugger og solgte bl.a. gravsten, mens bedstemoder Karen Christensen Tandrup solgte undertøj (Herkules), så forretningen var en forløber for Chr. Bauns senere tøjforretning

at blive dansker også af navn, og Frans Larson blev til Frans Larsen.

At Hurup telefoncentral i de første år var en meget alsidig forretning, fremgår til en vis grad af det gengivne fotografi fra 1909. I butiksdørens vindue anes et skilt med reklame for prima uldent Herkules undertøj, over døren sidder det kendte blå skilt for offentlig samtalestation, og langs facaden til hovedgaden er der udstilling af granit- og marmorsten, som man altså også gjorde i.

Fotografens billedbeskrivelse lyder på "Hurup Billedhuggerværksted". På den anden side af gaden lå Hurup apotek. Apotekerfruen var en søster til Johannes V. Jensen og Thit Jensen; hun må åbenbart også have været litterært begavet, for hun har efterladt sig en art personbeskrivelse af nogle af de samtidige borgere i Hurup. Om bestyrerparret på telefoncentralen hedder det:

*Hun i Uldtøj gjorde
Han i Marmor slog.*

Seks år efter centraloverdragelsen i - 1912 - fik Frans dansk indfødsret. Han afgik ved døden i 1928, og fru Karen var derefter centralbestyrer til april 1944, da sønnen Robert overtog hvervet.

I anledning af en mærkedag skrev en lokal avis 1. oktober 1931 følgende:

"Da centralen oprettedes i Hurup, begyndte den med nogle få abonnenter, da fru Larson og hendes mand den 1. oktober 1906 overtog Hurup central, var der ca. 50 abonnenter, og de var spredt over et langt større areal end nu, idet der ikke dengang var central i Ydby, Heltborg eller Doverodde. Fru Larsons nu afdøde mand var murer af profession og drev også en delhåndværk efter overtagelsen af centralen, hvis pasning udelukkende besørgedes af fru Larson.

De landdækkende nyheder fik centralfamilien gennem Jyllandsposten, mens lokale nyheder nok nemmere kunne opsnapes via arbejdet på centralen. Fra venstre: Frans Larson med Jyllandsposten, en telefonistinde, Robert Larson, Bruno Christensen (»barber«) og Karen Christensen Tandrup. 1925

Nu er abonnenttallet vokset til omtrent 200, og da der tillige er lokal telegrafstation, må der en del fremmed hjælp til. Ved den udstrakte benyttelse, der nu gøres af telefonen, er pasningen af centralen en temmelig betroet post, men der er blandt abonnenterne stor tilfredshed med fru Larsons betjening, og det vil hun sikkert også få mange beviser for på jubilæumsdagen”.

Det værdiløse Hurup, den spanske syge

Eftersom man ved navngivningen af Hurup har haft Odins tanker og hukommelse for sig, kunne man vente, at Hurup havde været en dominerende landsby i området. Men dette var i hvert fald ikke tilfældet, da kommunegrænserne for 100 år siden blev draget i Sydthy. Store og rige kommuner delte landet imellem sig – og imellem disse kommuner lå et stykke land, der var så lidt værd, at ingen gad eje det. Hurup kommune blev derved det land, der blev tilbage, efter at de rige havde skrabet til sig.

Blandt naboerne er Vestervig, hvor kirken tyder på fordums enorm rigdom. Det er Danmarks største landsbykirke (i Lodbjerg lige i nærheden ligger for øvrigt Danmarks *mindste* landsbykirke). Vestervig har engang været lidt af et adelshof, og blandt beretningerne derfra har vi især historien om Liden Kirsten (uægte datter af Valdemar I?) og prins Buris at støtte os til. Prinsen var faldet for Liden Kirsten, og sagnet siger, hun ”blev med barn med ham”. Eftersom han havde papir på at være adelig og hun ikke, var forbindelsen utilstedelig og skulle straffes. Der blev arrangeret et ridderbal af flere dages varighed, og den ene ridder afløste den anden i dansen med Liden Kirsten, som til sidst segnede død om af udmattelse. Buris blev lænket til kirkemuren, blev pint og ”lemlæstet til døde på øjne, kønsdele og mere”, hvorefter hans og Liden Kirstens legemer blev begravet. Men end ikke i døden måtte de få hinanden, så de blev begravet i forlængelse af hinanden. –

Den dag i dag valfarter unge brude til Vestervig for at lægge blomster på Liden Kirstens grav.

Den romantiske forbindelse har andre versioner end den gengivne, men fællestrækket er bekræftelsen på det rige Vestervig.

Dette var ét træk i Hurupegnens historie. Et andet er den spanske syge, også kaldet den sorte død, og her er vi lige i nærheden af nutiden.

Den spanske syge er en vigtig del af centralhistorien. Sygdommen var en ondartet influenza-variant, som krævede et stort antal døde landet over. I hele verden døde 20 millioner mennesker af sygdommen, der først blev erkendt i Spanien. Epidemien fandt sted i 1918 og kendetegnedes ved pludseligt og voldsomt næseblod; senere stødte lungebetændelse til. Hurup var imellem de steder, der på det nærmeste var lammet af sygdommen, men man stod sammen og hjalp til med at opretholde de vigtigste af byens funktioner så langt, som man nu magtede. Også centralen var ramt, og selv om telefon og telegraf ikke havde en udbredelse

som nu, så var teletjenesten dog ekstra vigtig at opretholde nu som forbindelsesmulighed med omverdenen.

På Hurup central var tre mennesker isoleret - bestyrerparret og sønnen Robert. Ingen gik ud, og ingen kom indenfor. Ingen af de tre magtede selv at tage sig af madlavning, men folk mødte troligt op ved døren og stillede madskåle, hver eneste dag.

Epidemien ebbede ud i løbet af 1919, og der er således tale om et dystert 50 års minde.

Tusindkunstneren Robert Larson

Den ikke-registrerede navneændring Larson-Larsen gav sønnen så meget bøv, at han foretrak at vende tilbage til den oprindelige stavemåde.

Det var da bare også at have navnet i orden, for manden skulle snart blive landskendt for sine hobbyaktiviteter. Han malede. Dejlige gengivelser af det mangesidige landskab i Thy. Med van Gogh som ideal. Han gjorde det så

Robert Larson med et udpluk af hans imponerende træskulpturer. Ca. 1955

Barnepigen, Karen Landbo, og Carel (Calle) Larson med en af brevduerne i haven ved centralen, 1941

godt, at hans lærreder blev efterspurgt. En lille del af dem pryder stuerne i hjemmet i Hurup.

Kunsthåndværk. Han gjorde det så godt, at der opstod hele industrier i landet, i efterligninger i mere rationel fremstilling. Jyllands Posten bragte en helsides artikel herom 18/9 1956 under overskriften "Mens andre sover". Der var f.eks. tale om træskulpturer fremstillet i bubingatræ og ibenholt. Træskærerarbejderne kom på udstilling, og 3.000 mennesker kom for at se på sagerne. Da Robert Larson ikke havde råd til at købe det meget dyre ibenholt, ville lykken, at han fik tilbud om at betale med rav. Og derved kom noget nyt ind i billedet.

"Jeg tog ud til Aggertangen for at finde rav. Til at begynde med var eftersøgningen på lykke og fromme, men efterhånden lærte jeg at vurdere strøm- og vindforhold helt godt, så jeg ligefrem kunne beregne, når ravet ville skylle op. Det er kun en lille smule tungere end vand, og materialet fristede mig til bearbejdelse. Det er en mærkelig fornemmelse at kigge gennem et

stykke rav og se et egerhår eller et par insekter, der er blevet indhentet af deres skæbne for mange millioner år siden."

Så gav han sig til at samle på danske frimærker. Og han gjorde det så godt, at han i dag fremviser en samling, der må være en formue værd. Ubrugte mærker i firblokke, helt tilbage til starten og med et utroligt antal fejltryk imellem.

En skønne dag fangedes hans interesse af brevduer. Der er 34 i slaget, og det er duer, der "duer" til noget. De bliver belønnet næsten hver uge. Et eksempel: Mens vi sad og talte sammen i det gæstfrie bestyrerhjem i Hurup, gav han sig til at se så intenst på uret, at vi spurgte om, hvad der skulle ske hvornår. Jo, der var jo det, at et par af duerne skulle afleveres nu klokken halv tre for at komme med lastbil til Amsterdam og starte dér. Vi gik sammen over til duehuset og overvågede, at katalog nummer 74, "Den røde Baron" (Nuser), afgik planmæssigt; et par dage senere erfarede vi, at nr. 74 var

kommet ind på sin førsteplads i konkurrence med flere duer landet over. Duerne er "egen avl". Ja, så godt har han gjort sig gældende også på dette felt.

Da vi ikke havde nævneværdig forstand på duer (bortset fra smagen), stillede vi en masse spørgsmål, som bragte en kendsgerning frem, der vist ikke er almindelig kendt. Der er talt så meget om fugles og fisks utrolige stedsans, om deres fejlsikkerhed. Vi kan bruge Hurupduen som eksempel. Lad os sige, at den køres til Amsterdam, slippes løs og tager kurs mod slaget i Hurup. Lad os videre sige, at det blæser op fra øst. Der vil da ske det, at duen i starten tager pejling og følger den retning, der er en konsekvens heraf. Men afdriften som følge af østenvinden fatter den ikke. Den driver over på en alt for vestlig bane, og i mange tilfælde ender den udmattet i havet. En due flyver med en hastighed på mellem 60-100 km/t, og den kan holde sig på vingerne uafbrudt i godt og vel et halv døgn. Fiskerne på Vesterhavet kan tale med om fænomenet, for de får hyppigt besøg af duer, der har været offer for afdrift. Så hviler duerne sig en 3-4 kvarter, og idet de letter på ny, tager de tilsyneladende nyt bestik af kurs – og når målet med forsinkelse.

Karbidlampe

- I tiden omkring 1. verdenskrig var det lille elektricitetsværk i Hurup lukket om natten, og når vi skulle op for at svare opkald, måtte vi derfor have en anden form for belysning for at få de rigtige propper i de rigtige huller. Selskabet – det vil dengang sige Gregers Kirk – tilbød os til denne brug enten en karbidlampe (der ikke due) eller 15 kroner årligt.

- Hvorfor karbidlampen, Robert Larson? Hvad med lommelygter - tørelementer fandtes dog under 1. verdenskrig, og hvad med petroleumslamper?

- Vi brugte karbidlamper, fordi det var tæring efter næring. Et tørelement var dengang en dyr spøg, og hvad rakte det vel til i tid. Petroleum, siger du. Ja, men når 1 liter skulle række til en måned, så ku' det jo itte nytte at brænde den op på nogle få nætter ude ved bordet. Kan du ikke forstå det?

Spærreballonen

Under 2. verdenskrig brugte man disse spærreballoner. De rev sig somme tider løs, og der var dusør for at indfange sådan en fyr. Jeg kan huske en mand heroppe, der jagtede en løbsk ballon. Han fik fat i kablet, der hang og dinglede ned fra den, og han forsøgte at holde igen på ballonen, men det ku' han ikke magte. Så fik han øje på en telefonstang, og han styrtede hen til den med ballonkablet, som han også fik snoet en masse gange rundt om stangen. Hvad tror du resultatet blev? Ja, såmænd, både stang og tråd røg med ballonen op i skyerne.

Finale

Han er så fængslende, Robert Larson, at vi kunne høre på ham i timevis endnu med ørene på stilke, men en afslutning måtte besøget jo have, så vi sagde pænt tak for i dag og satte kursen sønderover. Og mens Citroënen kørte sig ud af Thy, kredsede tankerne om alt det nye, Larson havde berettet. Om det sølle Hurup, der blev tilbage, efter at Vestervig havde taget broderparten, om kærlighedsdramaet Liden Kirsten og prins Buris og deres grave derude ved den yderste klit, om Lodbjerg og rav og oldtidsgrave og meget mere.

H. C. Eriksen

Centralbestyrer og tusindkunstner med mere

Af Carel "Calle" Larson, Århus

Når man bevæger sig gennem Hurup i dag, mere end 50 år efter redaktør H. C. Eriksen bragte artiklen om min far, er det ikke menneskene i bybilledet, man genkender. Minderne fremkaldes af husene og forretningerne, som nok ligner sig selv trods til- og ombygninger.

Min families base, den gamle telefoncentral, er et af de huse, som har undergået en forandring. Her er jeg født i 1940, i øvrigt i det sam-

me værelse min far, Robert Larson, blev født i 1907. I dag er omstillingsbord, duer, malerier og stensamling byttet ud med samlinger af bukser, trøjer og strømper i Bauns Herreekviper. Huset fremstår som en fin blanding af gammelt og nyt. Den flotte tilbygning ligger på det areal, der var mine forældres og bedsteforældres have.

En svensker bliver dansk - fra Larsson til Larsen

I 1890 kom min farfar, Frans Larsson, 26 år gammel, til Danmark fra Sverige. Han fik ansættelse på en række mejerier rundt om i det sjællandske og mødte min bedstemor Karen Christensen Tandrup, som var mejerske og født i Hørsted. Sammen flyttede de tilbage til hendes hjemegn, hvor de først havde bopæl i Hørsted, Thisted og Fjerritslev før endelig i 1906 at slå sig ned Hurup. De blev gift i 1895 og fik to børn, Marius Christian Larsson og Robert Valdemar Larsson.

Alt sammen er nøje beskrevet i min farfars ansøgning om dansk statsborgerskab. Sagsakterne er fundet på Rigsarkivet, og de vidner om noget af en proces.

Selve ansøgningen er dateret 9. oktober 1909 og er koncipieret af landsretssagfører og direktør for Thylands Bank, Eugen Schou - mindre kunne ikke gøre det

Akterne viser, at Frans Larsson på det tidspunkt var ansat på Hurup Cementstøberi og ejede fast ejendom. I ejendommen var en telefoncentral, som han bestyrede. Herudover rummer ansøgningen attester fra samtlige kommuner, Frans Larsson har haft bopæl i. Blandt andet kan man finde vandelsattester, som dokumenterer at Frans Larsson 'har ernæret sig ærligt og redeligt og har ikke været straffet'. Vedlagt ansøgningen var desuden dåbsattester og vielsesattester samt koppeattest og børnenes attester fra Hurup Skole.

Det burde være nok – men det var det ikke. Tre år skulle gå, før ansøgningen gik i orden og Frans Larsson kunne kalde sig dansk statsborger.

Den afgørende forudsætning for statsborgerskabet var, at Frans var ustraffet og ikke havde

Tre års sagsbehandling

Frans Larssons ansøgning om dansk statsborgerskab dateret 9. okt. 1909

8 mdr. efter at ansøgningen blev fremsendt, udbeder Indenrigsministeriet sig tjenstligt, under henvisning til cirkulære 28/3 1900 post 2, amtmanden at indhente amtets ytringer efter forud indhentet erklæring fra Politimesteren og Hurup Sogneråd.

14. juli 1910. Anbefaling fra Hurup Sogneråd og Hassing Refs herred.

1. august 1910. Amtet forlanger attest for, at ansøgeren ikke har modtaget hjælp fra "De fattiges kasse" i Thisted!

8. februar 1911. Brev fra Eugen Schou til Indenrigsministeriet: Ansøgning om indfødsret er fremsendt 30 sep. 1909, og siden er der i august 1910 fremskaffet yderligere attestation efter anmodning fra amtet. Hvad er grunden til at ansøgeren ikke er optaget på det i indeværende Rigsdagssamlings fremsatte lovforslag om indfødsret?

9. maj 1911. Fra amtet til Eugen Schou. Der henvises til amtets skrivelse af 1. august, og anføres at attesten for, at ansøgeren ikke har modtaget hjælp fra "De fattiges kasse" i Thisted, aldrig er modtaget af amtet, og da denne attest skal indsendes til Indenrigsministeriet, vil sagen ikke blive ekspederet inden attesten foreligger. Da de foreliggende attester er dateret i 1909, må der yderligere skaffes attester om, at en sådan hjælp ikke er ydet siden nævnte tidspunkt, ligesom der også må foreligge udtalelse om, at Sognerådet fremdeles anbefaler andragendet.

17. maj 1911. Fra Eugen Schou til Thisted Amt. Attest om at ansøgeren ikke har modtaget fattighjælp i Thisted (var ikke begeret, da der forelå en anden attest). Ny attest fra Hurup Sogneråd som fortsat anbefaler og dokumenterer at ansøgeren ingensinde har modtaget fattighjælp i Hurup - heller ikke siden 1909.

27. maj 1911. Amtet anbefaler at andragendet tages til følge.

Frans Larsson blev endelig dansk statsborger i 1912 - efter næsten tre års sagsbehandling.

modtaget fattighjælp under nogen form, og dette skulle altså attesteres grundigt. Det var ikke nok, at han ernærede en familie som cementstøber og centralbestyrer og ejede fast ejendom. Hvem der nu var årsag til forsinkelsen - amtet eller landsretssagføreren - lader sig ikke opklare.

Men Frans blev dansk, helt dansk. Efternavnet blev ændret til Larsen – sådan lidt uformelt, men alligevel Larsen og ikke Larsson

De to drenge Marius og Robert fik danske prinsenavne, Christian og Valdemar, til mellemnavne. Frans blev medstifter af Centralbestyrernes forening og var den første redaktør af deres blad. Herudover ernærede han sig også som billedhugger, og det var nok herfra min fars kunstneriske talenter stammede.

Mine forældre

Min far, Robert Larsson, blev uddannet i herreekvipering hos Hancke i Hurup. Han rejste efterfølgende fra byen og fik ansættelse på Fyn og i Esbjerg, hvor han mødte min mor. Han havde også uddannet sig på dekoratørskole i Berlin, og viste sit talent i store flotte udstillingsdekorationer. I Hurup underviste han i mange år på Handelsskolen i skilteskrivning og lignende.

Robert Larsson blev uddannet i Hanckes Herreekvipering, og sansen for at gå velklædt forlod ham aldrig

Alice Larson var oprindeligt fra Esbjerg, og mødet med Hurup var en omvæltning for den kulturinteresserede dame

Min mor Alice var født i Esbjerg. Hun var datter af stadsdyrlæge Carl Hansen og hustru Olivia Hansen. Mor så godt ud, spillede klaver, sang, dansede ballet og skrev digte. Hun var dog, sagde hun, ikke god til matematik – men mere om det senere.

De giftede sig i Esbjerg og flyttede til Hurup for at overtage telefoncentralen efter farmor Karen. Mor var en fremmed fugl i Hurup. At komme fra et kunstnerinspireret – vel sådan lidt bohemeagtigt – miljø i Esbjerg til Hurup var noget af en omvæltning, men det gav aldrig anledning til beklagelser.

En ældre kvinde fortalte mig engang, at min far og mor var det skønneste par i hele Hurup. Far var sådan en skøn mand. Så fulgte bemærkningen ”Det er da mærkeligt, du ligner ham slet et”.

Far var sorthåret med brune øjne, noget anderledes end den øvrige familie inklusive forældre og bedsteforældre. Men i familien i Sverige var der en kusine, Lisa, der kunne være hans

tvillingsøster. Hos den kvindelige del af den svenske familie omtales Robert også som særdeles velklædt – herreekviperingen satte sine spor. Når jeg spurgte, hvad der havde gjort størst indtryk desangående, blev der svaret "Han pudsede sine sko". Jeg har siden gjort mig større umage!

Førstegenerationsindvandrerens Robert Larson var glad for det svenske og tog os ofte med på besøg hos familien hinsidan. Han hjembragte svenske varer til Hurup – varer man ikke havde set før såsom bananer og hyttesko, som NKP Sko kopierede med stor succes.

Engang blev det dog lidt for meget for mig. Far havde hjembragt en træningsdragt og forlangte, at jeg skulle iføre mig det nye vidunder, når jeg skulle i biografen og se cowboy film. Der sad jeg så i biografen i Hotel Hurup og måtte høre på, at jeg skulle være blevet hjemme i sengen i det underlige nattøj.

Alt vores værktøj blev malet i de blå gule farver. Malingen holder den dag i dag - det samme gør forbindelsen til det svenske.

Brevduerne

Far interesserede sig meget for brevduer. Det fik sin begyndelse under en lystfisketur i Agger, hvor vi hjembragte en nødlandet brevdue, og det var starten på en livslang interesse. Hurup Brevdueforening DAN 0130 var rammen om de flyvninger, som er omtalt i redaktør Eriksens artikel, og jeg husker tydeligt konkurrencen mellem de forskellige dueslag om at komme først. Duerne blev erhvervet fra mange forskellige slag rundt om i landet, men var også af egen avl og havde fornemme navne som Fabry, Van Ganzen, Havenieth Delbar etc.

Hurup var dengang også løsladelsessted for de københavnske foreninger, og i juli hvert år blev tusinder af duer løsladt. Med vestenvinden i ryggen satte de hastighedsrekord på over 120 km. i timen, indtil de landede på et tagslag i Københavns indre by, hvor ivrige hænder tog imod dem.

En særlig disciplin var enslipflyvningerne, hvor duerne enkeltvis blev sendt af sted ud i det blå. Jeg husker de mange tidlige løsladelser, hvor jeg kl. 6 om morgenen befandt mig

i klubhuset på Dyrskuepladsen. Ved en kasse københavnske duer sad den cigarrygende repræsentant, Vang Nielsen, med et ur og en due i hånden. Præcist på sekundet blev duen kastet ud gennem døren og startede som lyn og torden, mens duens nummer og tid omhyggeligt blev noteret. Vang Nielsen var en populær løslader, som til københavnernes store fornøjelse altid anførte nogle personlige betragtninger om den enkelte due. "En krage", "kommer aldrig hjem", "hulrøvet" og "gumpetung". Enkelte fandt nåde med teksten: "Kan godt bruges i 0130" Hvilket var absolut topkarakter.

Duerne hjalp mig også i geografi. Jeg var ikke noget lys i skolen, havde andre ting i hovedet, og med hensyn til matematikken slægtede jeg min mor på. Ekstratimer ved lærer Videbæk, Hurup Realskole, rettede op på noget, men jeg erindrer, da far syntes, at jeg som tilvalg skulle have fransk. Skoleleder Ingvar Hansen udtalte i klassen "Du Carel, du får vist nok at gøre med de tyske verber". Som mange andre drenge vågnede jeg først op langt senere i livet og fik indhentet noget af det forsømte.

Tilbage til geografieksamen. Jeg var til eksamen i mellemskolen i Europas byer. Min elskede lærerinde Elizabeth Bergman Vittrup var mere end nervøs på mine vegne, og censor var skolebestyrer Holm Andersen. Jeg klarede hovedstæderne, men herefter tog censor Andersen til fru Vittrups overraskelse over og forlangte, at få oplyst navnene på en række byer i Holland, Belgien og Tyskland. Groningen, Bremen, Frankfurt m.fl. Dem klarede jeg i fineste stil, men da Holm Andersen også ønskede oplyst afstanden i kilometer fra Hurup var det næsten for meget. Groningen svarede jeg 411 km. Amsterdam 541 km. osv. Jeg fik en rigtig god karakter.

Hvad fru Vittrup ikke vidste var, at Holm Andersen også var duemand. Vi kunne i søvne svare på slipsteder og deres afstand, og endda også den eksakte afstand til Holm Andersen på Kommuneskolen og til telefoncentralen i Bredgade.

Far blev æresmedlem i brevdueforeningen 0130 og var den første, der vandt et officielt sektionsmesterskab til Hurup. Duerne fra Hu-

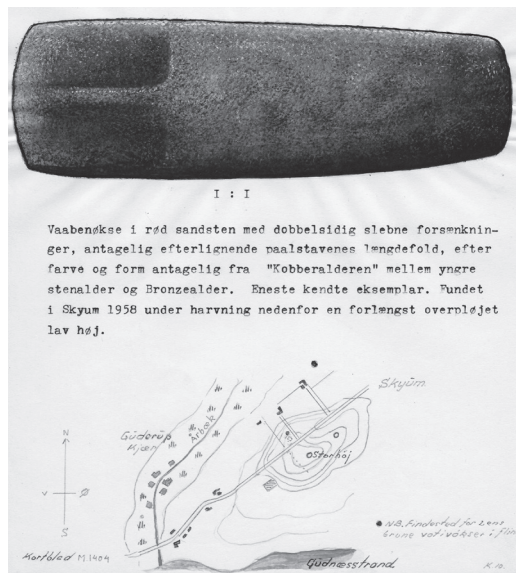
rup havde næsten altid modvind eller stærk sidevind. Konkurrencen var hård fra Nykøbing Mors, Holstebro, Struer og Thisted. Duerne var ikke glade for at forcere Nisum Bredning og var tilbøjelige til at følge med duerne fra Nykøbing op over Mors, og så var de bagefter. Der blev derfor specialtrænet med en snu gammel due, der ikke var vandskræk, og de unge duer lærte på den måde at gå direkte mod Hurup med vinden lige i snuden. Det gav resultater!

Oldsagerne

Min fars interesse for oldsager begyndte tidligt, og jeg var med fra jeg var ganske lille. Ligesom duerne var oldsagerne en passion, som blev bedrevet med engagement og til en form for perfektion. Min dejlige kone glemmer ikke, da hun under sit første besøg hos svigerforældrene i Hurup måtte gå langs Limfjorden efter oldsager. Den unge dame blev iført svigermors gummistøvler og måtte trave gennem plovfurer, bakke op og bakke ned for at søge efter skrabere og flækker, som blev hjembragt opmærket med findested og arkiveret omhyggeligt.

Med næsen mod mulden. Sådan kunne man ofte møde Robert Larson, der var en ihærdig og dygtig indsamler af oldsager

Robert Larson besad også kunstnerisk talent. Smukke og detaljerede tegninger ledsagede ofte beskrivelser af oldsagerne

Fars (og min) samling af oldsager blev i 2006 udstillet på Heltborg Museum, og jeg skylder museet og ikke mindst Poul Brandt stor tak for den fine præsentation. Fars akvareller af oldsager og deres findested er efter min opfattelse i særklasse og et af de bedste udtryk for et usædvanligt talent.

Telefoncentralen m.m.

Som centralbestyrer var man på arbejde døgnet rundt. Inden automatiseringen var der næsten 20 telefonister ansat, og foruden arbejdsledelsen havde far og mor alle nattevagter. Centralen var placeret midt i huset, og døgnet rundt kunne man høre "Hurup" eller "Hurop" for hvert opkald. Det gav megen uro, men det var betingelserne. Jydsk Telefon og telefoncentralen var en god arbejdsplads for mange dygtige telefonistinder, som jeg kun husker med glæde. De kunne ubesværet skifte fra rigsdansk og til thybomål efter behov. Ringede man op, fik man fat i et rigtigt menneske, man kunne tale med. Det var dengang og andre tider. I dag skal man være glad for at være først i køen til en digital telefonist.

Hvordan far havde tid og ikke mindst energi til alle sine gøremål, er mig stadig en gåde. Der var jo ikke bare tale om en hobby i almindelig forstand. Alt blev gennemført 100%.

Jeg husker, som noget af det første, foruden maleriet en fin våbensamling. Herefter kom sølvmonterne og frimærkerne, som vandt sølv på den nordiske udstilling i Oslo. Brevduer og oldsager og kunsthåndværk i træ. Det er utallige træfigurer og æsker med indlæg i sølv, der blev fremstillet og solgt. Så kom den omtalte ravperiode, og her udviklede han en hulboringsteknik, som blev implementeret hos en af de store leverandører, guldsmed Henningsen i Thisted. Guldsmeden i Thisted var i øvrigt et spændende bekendtskab.

Mors digt

At blive anerkendt for et særligt talent var ikke lige sagen i det gamle Hurup eller i Thy. Her mange år efter står det lidt mere klart, at der dengang var nogle, der kunne skrive, male og udtrykke sig i forskellige former, som fortjener opmærksomhed – om ikke før så senere!

Jeg fik offentliggjort et af mors smukke digte ”En syrén i en gyde” i Thylands Avis for få år siden. Jeg udlovede en flaske Gammel Dansk til den, der kunne gætte, hvem der havde skrevet digtet. Vinderen blev Christian Baun, Hurup, og vi blev forevige i avisen. Det var så det. Mor havde godt nok for sent fået sit digt offentliggjort, men digtet og mor fortjente det.

Et stykke tid efter modtog jeg et brev fra min gamle barnepige Karen, som havde set mig i avisen. Det var skønt at høre fra et menneske, der havde passet mig, fra jeg var helt lille, og som kendte mine forældre rigtig godt. Jeg besøger hende altid, når jeg kommer forbi Snedsted. Sikke nogle kager, der bliver serveret, og jeg kan ikke få nok af at høre om, hvordan det var at være i huset hos mine forældre som 14-15 årig under krigen.

Musikken og mig

Når man kommer fra et hjem med klaver, forventes det, at man kan et eller andet desangående. Min mormor, fru stadsdyrlæge Olivia Hansen, ernærede sig som klaverlærer i mange

år efter min bedstefars død og havde forventninger til, at jeg skulle lære at spille og holde familietraditionen ved lige.

Mor, der var en dygtig pianist, havde regnet mig ud og forventede ikke så meget af mig, men hun lod mormor få sin vilje for husfredens skyld.

Når jeg kom på besøg i Esbjerg hos fru stadsdyrlægen, blev jeg som det første sendt ned til barber Frandsen, som fik styr på min ureglerlige frisure og forsynede mig med et imponerende musikerfald, så jeg i det mindste så lidt kunstnerisk ud. Lige lidt hjalp det.

Hjemme i Hurup igen blev jeg så sendt til klaverspil hos Edel Overgaard. Hun var gammeljomfru og bestemt ikke nogen stor pædagog. Hun var altid klædt i sort, og spillede man forkert kunne man få et rap over fingrene med en lineal.

Nu var den slags pædagogik ikke et særsyn dengang. I skolen kunne man også få sin sag for, og man klagede ikke. Medhold og medfølelse var ikke muligt at opnå. Man kunne bare opføre sig ordentligt og passe sine ting.

En dag, da jeg skulle til spil hos Edel Overgaard, var den helt gal. Jeg havde haft for travlt med alt muligt andet, og jeg forsøgte uden held den sidste halve time at få lært et musikstykke med en svær venstre hånd. Gode råd var dyre, og jeg gruede for linealens rap og en efterfølgende klage over elevens dårlige forberedelse. Jeg fik den ide at vikle et gazebind om den venstre tommeltot forsynet med en god klat ilde lugtende jod. Således mødte jeg invalideret op til spilletime og forventede, at jeg kunne slippe med kun at bruge højre hånd på klaviaturet.

Jeg fik dog noget af et chok. Da frøken Overgaard så min tommelfinger, udbrød hun ”Jamen Calle dog, hvordan er det dog, du ser ud. Jeg er samaritter, og nu skal jeg give dig en ordentlig forbindelse på.”

Hun gik ud i køkkenet efter samarittertasken, og da hun vendte ryggen til, var der intet andet at gøre end at fjerne tutten og med min lommekniv tilføje mig et kraftigt stiksår midt i fingeren. ”Gud, hvor det bløder”. Det tror da pokker, men jeg fik sodavand og kage og en helt fin eftermiddag

Carel Larson har altid beskæftiget sig med telefoner. Først i hjemmet i Hurup og siden hen ved Jydsk Telefon, hvor han har været ansat i 49 år

Efter Hurup

Jeg kom ind til Jydsk Telefon som centralmekanikerelev. Det hjalp lidt, at jeg var af telefonfamilie, som på det tidspunkt havde været beskæftiget i virksomheden i 50 år, siden Frans overtog telefoncentralen i 1906. Det hjalp også, at jeg havde arbejdet som pressefotograf for redaktør Steffensen på Thisted Amts Tidende. Han var abonnentrepræsentationens formand i Hurup og gav mig en fin anbefaling.

Det blev til 49 år i Jydsk Telefon/TDC som chef for værkstederne og med ansvar for kvaliteten af de kundeplacerede produkter. I en periode var jeg formand for lederforeningen. Et langt og pragtfuldt arbejdsliv, hvor jeg har været vidne til en rivende udvikling fra manuelle centraler, telefoner mv. til digitalisering, mobiltelefoni og internet. Mest af alt lærte jeg en lang række spændende personligheder at kende og fik lov at arbejde i en virksomhed, som gav mulighed for stor personlig udvikling og ansvar i et inspirerende og konstruktivt miljø. Her var plads til originalerne!

Enhver Thybo, der er rejst hjemmefra, bevarer en tilknytning til sin hjemegn. I dag er det naturen, der trækker. Der er ikke noget bedre end at sidde ved vandet med sine vandfarver, med fiskestangen på høfterne eller med en svampekurv i plantagerne sammen med kone og børnebørn. Vi tager gerne Næssundfærgen, og når vi kører ombord med vinden i snuden, starter eventyret igen.

Far døde i 1985 og mor fik yderligere ti gode år i egen lejlighed i Strandparken - her i Aarhus. Når hun glad satte sig til klaveret og spillede Ernest Gille's "Cæur Brise" var man for en kort tid tilbage i den fine stue i Bredgade 8, - der hvor de nu sælger cowboybukser.